

**Disputationvm De Censuris In Commvni,
Excommunicatione, Svspensione, & Interdicto, itemque
de Irregularitate, Tomvs Qvintvs**

Suárez, Francisco

Mogvntiæ, Anno Domini M. DC. XVII.

8 Quotuplex sit absolutio.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94035](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94035)

dire, vel saltem non repugnare, & aliunde sperari maiorem fructum alicuius personæ. Inferior autem ordinarie hoc non potest, nisi alioqui habeat potestatem dispensandi in iure communi, vel id faciat per modam interpretationis, seu Epicheia, quando & superior adiri non potest, & ex obseruatione talis iuris maius commune detrimentum timetur. Quod si speciali iure nihil circa hoc præscriptum sit, sed solum fit censura pure lata, & in reliquis executio, vel absolutio ad iudicem spectet generali iure, tunc censo dari locum prudenti arbitrio ipsius iudicis, ut possit interdum licite absolvere inuitum ab huiusmodi censura, sicut diximus in censura ab homine, & eisdem conditionibus seruatis, quia hoc ipso quod ius non statuit oppositum, relinquit potestatem liberam, & expeditam, ut iudex ea utatur in vnoquoque particulari casu, prout iudicauerit secundum occurrentes circumstantias magis expedire. Neque enim facis est, quod in aliquibus specialibus delictis, aut censuris iura statuerint alium ordinem aggrauandi poenas, & cætera, ut id extendatur ad omnes censuras iure latas: nam hæc, quæ odiosa sunt, non sunt extendenda, sed restringenda. Et potius ex eo, quod iura, quando id volunt, ita specialiter statuunt, nos colligimus id non esse vniuersale in omnibus censuris iure ipso latis. Et hæc videntur sufficere, de conditionibus his in genere sumptis, nam in speciali nonnulla postea addemus agentes de singulis censuris, & in sectione vltima huius disputationis, indicando ordinem seruandum in absolutione, quædam alia breuiter attingemus.

SECTIO VIII.

Quotuplex sit absolutio à censura.

Voniam & iure, & consuetudine varij sunt modi absoluendi à censura, ut hac materia plene intelligatur, eos omnes declarare oportet propositis nonnullis diuisionibus absolutionis, quibus & omnes illos modos explicabimus, & simul etiam significationes plurium nominum, quas cognoscere in hac materia maxime necessarium est.

Primo ergo diuidi posset absolutio in eam quæ est à iure, vel ab homine, sicut in superioribus censuram diximus. Absolutio ab homine est illa, quæ hæcenus à nobis explicata est, & quæ fere sola est in vsu; absolutio autem à iure erit, si sub hac forma feratur absolutio simul cum censura, Si hoc fecerit, ex tunc sit absolutus, de qua re diximus in sectione prima huius disputationis, & hic nonnulla addemus.

De secunda diuisione absolutionis in absolutam & conditionatam.

Secunda ergo diuiditur absolutio in absolute latam, & sub conditione. Prior per se manifesta est: essentia illa, quæ in verbis, & intentione absoluentis nullam claudit conditionem; conditionata autem est, quæ sub conditione aliqua datur. Hæc autem conditio potest esse de præsentis, aut de præterito, vel de futuro. Si sit præsentis, vel præterita, nullam habet difficultatem, quia non suspēdit actum, vel effectum absolutionis, sed vel absolutio statim operatur, vel nulla redditur. Quia vel illa conditio ita fuit, seu est, sicut proponitur, & tunc transit sententia in absolutam, quia propositio conditionalis, conditione posita, æquiualeat absolute: aut conditio non est posita in esse, & sic absolutio nulla redditur propter contrariam rationem. Non est ergo dubium quin absolutio lata sub hac conditione valeat.

An vero licite vel illicite sic feratur, interrogare

A quis potest. Cui respondendum est, non semper esse illicitum sub tali conditione absolvere, sed interdum esse, vel necessarium, vel utile, ut quando de censura non constat, & ad maiorem securitatem datur absolutio, prout frequenter fit à confessoribus ante absolutionem sacramentali sub illa conditione generali, Absolut te si indiges, vel quantum indiges. Quæ absolutione prudenter peti & dari dixit Nauar. in Summ. capit. 26. num. 12. Conditio vero in illa adiecta adeo est intrinseca, ut implicite in qualibet absolutione contineatur, eo quod res ipsa necessaria sit, quia, nisi præcedat censura, non potest sequi absolutio, & si iudex non habeat potestatem, nulla eriam erit absolutio. Quando vero de existentia talis conditionis dubitatur, merito additur illa conditio, ut declaretur rem esse dubiam, & ne videatur res temere intentari. Aliquando etiam potest prudenter addi illa conditio, Si satisfecisti, vel Si vere & ex corde à contumacia recessisti, nam hæc etiam conditio implicite includitur in absolutione, ut supra vidimus, & propter rationabilem causam ad incutiendum metum, vel tollendam ignorantiam, potest aliquando verbis declarari. At vero quando conditio est omnino impertinens, imprudenter additur, & non sine culpa, graui quidem ex suo genere, quia est contrareuerentiam rerum sacrarum, & abusus quidam Ecclesiasticæ potestatis, tamen in particulari ex grauitate materia potest esse leuis.

C An valida absolutio à censura sub conditione de futuro detur.

Maius vero dubium est de conditione de futuro, an sub illa tribui possit absolutio à censura, ita ut valida sit, vel etiam licite sic feratur. Et in primis certum est, absolutionem sic datam eo tempore, quo fertur, non habere effectum, & consequenter, neque simpliciter absolutionem esse, quia tunc conditio non est expleta, voluntas autem conditionata nihil operatur, donec conditio impleatur: ergo nec absolutio, quæ pendet ex voluntate absoluentis, quæ conditionata fuit. Neque enim dici potest quæuis nobis non cōstet, an conditio illa postea impleda sit necne: tamen in re ipsa alteram partem determinate futuram esse, quod si ita futura sit, ut per conditionem exigatur, absolutionem statim acproferatur validam esse, & habere effectum; si vero conditio futura non sit, extunc esse prorsus inualidam, & nullam. Hoc (inquam) probabile non est, tum quia conditio non fuit de præsentis, scilicet, si hæc propositio de futuro est vera, sed fuit de futuro effectum, verbi gratia. Si satisfeceris, vel, Si oraueris, &c. & ideo licet demus cognouisse Deum illum effectum fuisse futurum, & consequenter propositionem de futuro fuisse veram eo tempore, quo adhibita fuit conditio, nihilominus non potuit absolutio extunc esse valida, quia non erat illa conditio appositæ, sed alia quæ nondum erat impleta. Tū etiam quia, licet conditio fuisset posita in illo sensu de præsentis, scilicet: Si nunc propositio de futuro contingenti vera est, & Deus cognosceret veram esse, adhuc absolutio non esset valida, quia illa conditio excedit humanam cognitionem, & ideo respectu hominum reddit absolutionem illam omnino incertam, & inefficacem, ac propterea nullam. Non potest enim esse absolutio valida, nisi ex voluntate efficaci procedat, & per verba sufficienter significantia hominibus determinatum effectum exprimitur, neutrum autem habet absolutio sub illa conditione. Itaque certum est conditionem de futuro ut minimum suspendere absolutionem.

Difficultas vero est, an etiam inualidet illam, & reddat nullam, ita ut etiam si postea expleatur conditio, nihil operetur. Et ratio dubitandi esse potest, quia absolutio sacramentalis data hoc modo sub condi-

An licite de
tur absolutio
sub condi
tione de
præsentis aut
præterito.
Nauar.

An
Syl
An
Ter
tia
Nau
Con

Rati
onem
fuit.

Quid
dum
mum
regre
condit
nam.

Cita
regula
de Cens
in 4. p.
104.

Philos
necesse
glorio
dant
velin.

Ratio dubi
tandi.

conditione de futuro, nulla est, ut supra in proprio loco vidimus; ergo & absolutio a censura. Probat consequentia à paritate rationis, quæ esse videtur, quia actus legitimus conditionem non recipit, vel iurista dicunt, ex l. *Actus legitimi*, ff. de Regulis iuris, & Regul. 50. Eod. in 6. Propter quam rationem partem hanc secuti sunt Antoninus 3. par. tit. 24. capi. 77. §. 1. Sylvest. verbo, *Absolutio*, 3. in principio, & verb. *Excommunicatio*, 2. num. 19. Angelus, *Excommunicatio*, 2. num. 5. & ver. *Absolutio*, 3. simpliciter enim dicunt, absolutionem sub hac conditione dari non posse.

Antonius
Sylvest.
Ang.

Contrariam nihilominus sententiam tenet Nauarrus de penitentia, d. 1. cap. in principio, num. 64, & in Summa cap. 26. num. 12. quem sequitur Couarr. in c. *Alma*, p. 1. §. 11. num. 6. Fundamentum est, quia excommunicatio ferri potest sub conditione, ut nos supra probauimus, ergo & absolutio. Patet consequentia, quia maiori favore digna est. Item quia nulla sufficiens ratio differentie assignari potest, quia etiam excommunicatio est actus legitimus. Item præceptum potest poni sub conditione, & dispensatio in præcepto potest etiam sub conditione fieri, & alij effectus, seu actus iurisdictionis: ergo etiam hic: nulla enim sufficiens ratio specialis assignari potest, cur magis hoc absolutioni repugnet, quam alijs actibus.

Neque enim oportet, ut in hoc æquiparetur absolutio à censura absolutionis sacramentali, quia absolutio sacramentalis non potest suspendi, sed aut statuitur, quando forma profertur super debitam materiam, aut, si tunc non fit, semper manet nulla; quod si tunc fit, statim habet effectum, si in subiecto non est impedimentum; nec potest effectus suspendi per conditionem adiunctam ex intentione ministris, quia non inde pender, sed ex Christi institutione, ut superiori τόμο diximus. At vero absolutio à censura est quedam sententia humana introducta à iure positivo, sicut ipsa censura; & ideo eius effectus per se pender ex voluntate ipsius absoluentis, qui proinde potest adiecta conditione effectum suspendere, ut sequatur conditione posita: & tunc illa absolutio, nec est omnino nulla à principio, nec statim efficax: sed est conditionata; & suspensa, donec tempus conditionis adueniat; hic enim modus proferendi sententiam in humano iudicio, neque ex se, & ex sola rei natura nullus est, neque etiam ex iure positivo irritus factus est, in presentia materia.

Neque illa regula, *Actus legitimi*, &c. quicquam obstat: nam ibi non statuitur pro generali regula, nullum actum legitimum posse fieri sub conditione, alioquin nec censura, nec dispensatio, nec præceptum posset sub conditione ferri, quia omnes hi sunt actus legitimi, id est, qui sunt secundum legem, seu legalem iustitiam, quod à perre falsum est. Regula ergo illa cum restrictione ponitur, scilicet, illos actus legitimos, qui non respiciunt diem vel conditionem, vitari per temporis, vel conditionis adiectionem, inter quos actus non est absolutio, sicut nec excommunicatio, & iuxta verba illius legis explicanda est similis regula, quæ in 8. decretalium habetur, ut ibi Glossa insinuat.

Sed quæres, Esto possit esse valida absolutio sub conditione lata, an licite ita feratur. Nauarrus absolute negat, sed peccare qui hoc modo absoluit, quia absolutio non debet esse in suspensio, arguendo cap. *Ad hoc quoniam*, de Appellationibus. At vero Vgolin. Tabula prima, c. 12. §. primo, num. 2. ad finem ait, hunc modum absoluenti esse licitum quia nulla ratione probatur malus, præsertim si conditio adiecta ad rem pertineat, ut *Si iustus iuris*, &c. Neque etiam est specialis iure hoc prohibitum, nam licet in cap. *Biduum*, 2. quæst. 6. dicatur, sententiam non esse sub conditione ferendam, tamen in sententia

Diffine hunc
modum ab-
solutio licite
dari
vult.

A censuræ, vel excommunicationis hoc locum non habet, ut supra dictum est; ergo eadem ratione non habebit locum in absolutione. Et possumus contra Nauarrum retorquere argumentum eius, nam censura potest sub conditione ferri valide, & licite, ergo & absolutio, quia fauorabilior est.

Quocirca in rigore verum videtur, hunc modum absoluenti, non esse per se malum, nec iure prohibitum: & ideo si prudenter obseruentur circumstantiæ necessariæ, & probabilis necessitas, vel utilitas occurrat, non erit peccatum id facere. Tamen regulariter loquendo, existimo esse illicitum, præsertim propter non usum Ecclesiæ, quia neque in iure est vitatus hic modus absolutionis, sicut est vitatus modus ferendi censuram sub conditione, neque etiam in usu Prælatorum Ecclesiæ inuenimus hunc absoluenti modum. Ratio autem esse videtur: nam vel is, qui absoluitur, eo tempore, quo absoluitur dignus est absolutione, vel non: si est dignus, simpliciter absoluentus est, & immerito additur conditio suspendens absolutionis effectum: si vero non est dignus, non debet tunc absolui sub conditione futuræ satisfactionis, vel dispositionis, tum quia ad officium iudicis spectat hanc examinare & cognoscere; tum etiam, quia inde potest ligatus facile sumere occasionem differendi satisfactionem, seu emendationem: ac denique quia semper est conuenientius, ut exhibita satisfactione, vel correctâ contumacia, peccator humiliter se præsentet Ecclesiæ ad obtinendam absolutionem. Propter hæc ergo regulariter non conceditur absolutio illo modo, neque inuenio in iure absolutiones ita sub conditione concessas, sicut censuras, sed concedendas. Nam quia peccata occulte fiunt, & ab ipsis peccatoribus absconduntur, expedit aliquando ipso iure puniri, vel, coerceri per censuras, quia vero satisfactio vel resipiscentia, per se loquendo, non occultatur, & alioquin talis absolutio non coaceret, sed potius daret licentiam peccandi, ideo ipso iure non conceditur talis absolutio, nec concedi debet ab homine, nisi raro, & cum magna circumspectione, ut dixi.

De Tertia diuisione absolutionis in simplicem, & ad cautelam.

Tertio diuidi potest absolutio in eam, quæ simpliciter, vel tantum ad cautelam conceditur; quæ substantialiter non differunt, sed tantum in modo conditionato, orto ex defectu cognitionis seu certitudinis ipsius censuræ. Quando enim certo constat hominem contraxisse censuram, & hoc fatetur ipse poenitens, tunc fertur absolutio absolute, & simpliciter. Contingit tamen aliquando censuram esse ignoratam, aut saltem dubiam, & tunc propter maiorem certitudinem lolet periri & dari absolutio: & hæc vocatur ad cautelam, includitque illam conditionem, *Si indiges*, vel, *Si contraxisti*. De qua multa disputat Couarr. in cap. *Alma*, l. p. tit. §. 2. numer. 7. & Vgolinus dicto §. 1. omnia vero, quæ tractant, magis pertinent ad forum contentiosum, quam ad forum animæ, de quo nos præcipue agimus, & ideo circa hanc absolutionem pauca nobis aduertenda sunt.

Primum est duobus modis solere hanc absolutionem dari. Primo nulla præcedente cognitione, nec dubitatione censuræ, quæ non solum ad cautelam, sed etiam ad superabundantiam, & ad tollendum omne periculum dici potest: hoc autem modo non fertur sine aliqua occasione, vel causa: esset enim superuacaneum, alias passim repeti possent huiusmodi absolutiones. Maxime ergo fieri solet, aut ante absolutionem sacramenti poenitentiae, aut ante aliquem alium actum, cuius valor per censuram

impedire posset, si fortasse adesset. Et quidem in sacramento Pœnitentiæ maxime fit propter reuerentiam ipsius sacramenti, & propter coniunctionem & subordinationem, quam per se postulat absolutio à censura, & à culpa, si vtrique fortasse necessaria sit. In susceptione autem aliorum sacramentorum non solet talis absolutio à censura præmitti: quia regulariter supponitur præmissa confessio, si tamen constaret, aliquem, v.g. in articulo mortis non potuisse propter repentinum euentum confiteri, & dandū illi esset sacramentum Extreme vñtionis, optimum consilium esset huiusmodi absolutionē à censura ad cautelam permittere, & idem est dicendum in similibus casibus. In ministrando etiam sacramento ordinis solent Episcopi huiusmodi absolutionem permittere, propter speciale periculum incurrendi irregularitatem. In ordine vero ad alios actus, vt ad collationem beneficij, vel concessio- nem priuilegij, &c. præmittitur talis absolutio propter vitandum omne periculum nullitatis & humanam suspicionem, vel etiam omnem calumniā.

14.
Secundus
modus ab-
solutionis a
cautelam.

Alio modo datur hæc absolutio ratione dubitationis censure: quæ dubitatio interdum oriri potest ex propria conscientia ipsius personæ, interdū esse potest in foro exteriori, & iuxta modum dubitationis, ita erit talis absolutio conueniens, vel necessaria in foro interiori, vel exteriori, poteritque concedi ab eo, qui à tali censura posset absolvere, si esset certa, & non ab alio. Primum patet, quia qui potest tollere certā, & a fortiori potest tollere dubiā; secundum autem probatur, quia hæc absolutio datur ad tollendam omnem dubitationem censure: ergo necesse est, vt qui sic absoluit, potestatem habeat tollendi censuram, si fortasse in re ipsa sit; alio- qui semper idem dubium manere: ergo hæc absolutio ab eo solum dari potest, qui absolute & simpliciter potest à censuris absolvere. Potest tamen contingere, vt censura sit reseruata, quando de illa certo constat, non tamen si sit dubia, & tunc poterit quis ad cautelam de illa absolui ab eo, à quo non posset, si alioquin de censura certo constaret; hoc autem prouenit ex peculiari modo delegandi iurisdictionem, & reseruandi talem censuram, qua reseruatiōe seclusa, regula propōita generaliter procedit.

15.
Quale du-
bium requi-
ritur vt ab-
solutio ad
cautelam
procuranda
sit.

Statim vero occurrat inquirendum, quale, & quantum esse oporteat dubium de censura, vt ratio- ne illius, vel necessarium sit, vel expediat absolutio- nem ad cautelam procurare. Sed hæc questio ita generatim sumpta definienda est ex generalibus principiis de conscientia dubia, vbi tractatur quo- modo in dubiis securior pars sequenda sit. In parti- culari vero quod ad hanc materiam, spectat, expli- cabitur commodius in singulis censuris, & in mate- ria de Irregularitate aliqua addemus. Nunc solum aduerto dubium debere cadere in valorem, vel nullitatem censure, nam si sit dubium de iniustitia, vel alio defectu, qui non sit contra substantiam cen- sure, tunc non habebit locum absolutio ad caute- lam, sed simplex absolutio necessaria erit: quia non obstante illo dubio, constat censuram fuisse vali- dam. Imo non solum in casu dubij, sed licet constet censuram fuisse inique latam, non tamen ex defe- ctu contra substantiam, necessaria erit simplex ab- solutio, quia constat de vinculo re ipsa imposito, quamuis inique: ergo simpliciter necessarium est il- lud soluere.

De vltima diuisione absolutionis censure in simpli-
citer, & ad reincidentiam.

16. Vltimo dicitur potest absolutio in eam, quæ di-
citur ad reincidentiam, & simpliciter, seu ab-
solutio ad reincidentiam. Explicato priori membro consta-
bit posterius, de quo nihil vltra addere oportet,

A quia omnis absolutio, quæ non est ad reincidentiam sub illo comprehenditur, & ita de illa proce-
dunt, quæ hætenus dicta sunt. Igitur absolutio
ad reincidentiam dicitur illa, per quam tollitur
censura non in perpetuum, sed ita vt reditura sit
post certum tempus, vel post talem effectum. Qui
modus absolutionis valde frequens, & vltatus est.
Ratio vero illum introducendi fuisse videtur, quia
censura non suspenditur (vt iuristæ aiunt cum
Glos. in c. Presenti, verb. Declarauimus, de sententia
excommunicationis in 6) id est, quandiu permanet,
operatur suos effectus, seu priuat aliquibus actibus;
interdum autem expedire, vel necessarium est eum,
qui censura ligatus est reddere habilem ad aliquem
actum, vel effectum, aut eum absolueri pro aliquo
tempore & non omnino, sed cum conditione rein-
cidendi, si hoc vel illud non faciat intra illud tem-
pus.

B Vnde fit duobus modis hoc fieri posse, seu dupli-
cem esse absolutionem ad reincidentiam. Vna est,
quæ ex intentione absoluentis non conceditur vt
perpetua, sed ad limitatum effectum, vel tempus, &
hæc non est proprie ad reincidentiam, sed absolutio
ad actum, seu ad tempus, quæ frequentius datur ad
cautelam, vt cum quis absoluitur (etiam si de eius
censura non constet nec dubitetur) vt possit testi-
monium ferre libere, cap. Veniens, 2. in fine de testi-
bus Item, dum quis absoluitur ad solum hunc effe-
ctum, vt beneficij collatio valeat, vt est in commu-
ni praxi Ecclesiæ Romanæ, & colligitur ex c. Apos-
tolica de Exceptionibus, & alia exempla superius po-
sita sunt. Aliquando vero potest absolutio hoc mo-
do dari non ad cautelam, sed ex certa scientia præ-
existentis censure, vt omnes Doctores docent, &
colligitur ex his, quæ Couarr. tractat in cap. Alma
mater. §. 11. num. 6. Et ratio est clara, quia, sicut potest
esse occasio, vel necessitas sic absoluedi ad caute-
lam, ita etiam esse potest absoluedi eodem modo
à censura cognita, & in eo absoluedi modo nihil
est contra rationem, si ex iusta causa fiat.

Dices, quando censura ignoratur, merito aliquē
ita absolui, quia potest esse vtile, & ipse præsumitur
dispositus ad absolutionem, idemque est, quando
res est dubia, præsertim, cum possit ita virgere ne-
cessitas, vt non detur locus inquirendi & expellen-
di dubium. At vero, quando de censura constat
nonnulli maior videtur esse difficultas, quia vel il-
le est dispositus ad absolutionem, & recessit à con-
tumacia, vel non si primum, simpliciter absoluen-
dus est, & non ad tempus: vel ad actum, imo ablata
semel censura, non iterum in eam incidet, quia iam
non est contumax: si vero non est dispositus ad ab-
solutionem non est absoluedus etiam ad tempus,
vel ad specialem actum.

E Respondeo, vtroque modo accidere posse, vt ri-
te & recte detur hæc absolutio. Primo quidem quia
contingere potest, vt, licet talis persona non sit ita
disposita, vt absolutionem simpliciter mereatur,
quia non omnino satisfecit, nec vere à contumacia
discessit: nihilominus aliquis actus eius necessarius
sit Ecclesiæ propter bonum, vel commune, vel ali-
cuius tertie personæ, vt v.g. quod testimonium fe-
rat in iudicio, vel aliud simile, tunc ergo licite ab-
solui potest ad talem actum propter talem iustam
causam. Aliquando, etiam ex benignitate Ecclesiæ,
vel pastorem eius potest hoc fieri in commodum
ipsius personæ, quæ sic absoluitur, ne graue aliquod
damnum patiatur, si tali tempore sit excommuni-
catus vel incapax beneficij, &c. Nam hæc absolu-
tio à censura non est aliquod sacramentum, vt pro-
pterea intrinsece malum sit, concedere homini in
peccato permanenti, & ideo, si rationabili causa id
faciat, licite fieri potest: quod etiam de absolutio-
ne totali supra ostendimus: multo ergo magis ve-
rum erit de hac absolutione ad tempus, vel ad ac-
tum,

17
Absolutio ad
reincidentiam du-
plex.

18
Obiectio.

19
Solutio.

Aut, quæ dici potest secundum quid.

Deinde, etiam si persona sit disposita, & capax absolutio simpliciter fieri potest, vt ex voluntate, vel potestate absoluentis non simpliciter, sed solum ad talem actum absoluitur. Ex voluntate quidem, quia, licet fortasse plus possit, non tamen plus intendit, quia hæc potestas non operatur ultra intentionem, vt supra dictum est, siue illa limitatio intentionis ex malitia sit, siue quia maior absolutio postulata non fuit, nec index per se de illa agebat, sed solum tanquam de medio necessario ad talem actum. Ex defectu autem potestatis hoc potest provenire, quando absolvens alioquin non est index talis censura, sed solum ex potestate, quam habet ad aliam causam, vel actionem, consequenter potest absolvere à censura, solum in ordine ad talem causam, vel actionem: tunc enim non potest perfectionem absolutioem tribuere, quantumvis persona digna sit, quia nihil interest eius dispositio, si in alio non est potestas. Exemplum est v. g. in Iudice Ecclesiastico alicuius cause, qui potest absolvere aliquem, vt in ea causa ferat testimonium, si aliud sufficiens haberi non possit, vt sumitur ex c. *Veniens* 2. de testibus, vbi Abbas n. 18. & alij, & tractat late Vgolin. Tab. 1. cap. 4. §. ultimo, num. 18. Diciturque esse hoc privilegium peculiari iure introductum, vt lites facilius expediantur, & ideo non esse extendendum ad collationem beneficii, vel alios similes actus. Quod etiam sentit Nauar. in cap. *Ita quorundam*, de Iudeis notab. 11. num. 18. & 22. In eo igitur casu, quamvis absolutio ad talem effectum concedatur homini, quia ratione sue dispositionis, vel satisfactionis simpliciter absolui posset, nihilominus à tali iudice non potest absolui, sed solum secundum quid, & ad talem actum, ex defectu potestatis.

Hinc vero nascitur difficultas, quomodo possit ille homo post consummatum actum, ad quem fuit absolutus iterum in censuram incidere, cum iam non sit contumax, nec inobediens Ecclesie. Propter hanc difficultatem dixerunt aliqui Canonistæ, necessariam esse nouam sententiam: Vgoli. vero cum communi ait, sine noua sententia priorem censuram iterum incurri. Et sine dubio non est necessaria noua sententia. Alias illa absolutio non esset limitata ad tempus, vel actum, sed absoluta. Imo, si necessaria esset noua sententia in prædicto casu, non posset iuste ferri, cum ille homo sit iuste absolutus, & de nouo non sit dignus censura. Ratio ergo cur potest censura redire, est, quia redit ex vi prioris sententiæ, quæ iusta fuit, & ita semper respicit illam contumaciam, in qua talis sententia fundata fuit. Cuius sententiæ effectus impeditus fuit ad tempus per prædictam absolutioem, semper autem sententia retinet suam vim, & moraliter permanet, sicut lex quædam; & ideo transacto tempore absolutioem iterum operatur moraliter inducendo censuram. An vero dicenda sit illa censura eadem numero cum præcedenti, necne, res est parui momenti: tamen moraliter tanquam eadem reputatur. Vnde cum hæc res non habeant aliud esse nisi morale, eadem dicenda est; & ideo ad illam non est necessaria noua causa, vel contumacia.

Alio modo datur hæc absolutio ad reincidentiam, ita vt ex intentione absoluentis non detur solum ad definitum tempus, vel actum, sed etiam vt simpliciter valeat, & perpetua sit sub conditione tamen satisfaciendi, vel aliquid faciendi intra certum tempus, quo transacto, & non impleta conditione, iterum incidatur in censuram: & hæc est propriissima absolutio ad reincidentiam. Continetque simpliciter duo. Vnum est ablatio censure pro illo tempore, simpliciter, & absolute; aliud est ablatio censure pro reliquo tempore tamen sub conditione, & ex hoc secundo capite habet, quod sit tantum

A ad reincidentiam, non impleta conditione. Atque in hoc differt à priori absolute, quod illa præcise tollit censuram pro tali tempore, vel actu: quo consummato, independenter ab omni conditione vel actione ipsius, persona sic absolute iterum censuram incurrit: in hoc vero posteriori modo expectatur conditio, vel actio ipsius persone, cui absolutio data fuit, & ab eius voluntate, vel actione pendet, quod, vel absolutio perpetuo duret, vel censura redeat, nam si conditionem impleuerit, non redibit: si vero non impleuerit conditionem, iterum redibit censura.

Ex quo intelligitur primò, hanc absolutioem veram, ac propriam esse, ideoque necessariam esse potestatem iurisdictionis ad illam concedendam, & non sufficere conuentionem partium. Vt, Verbi gratia, si quis excommunicatus sit ad instantiam alterius, donec illi soluat debitum, non satis est, vt ipse inter se conueniat, & creditor consentiat, vt solutio debiti differatur vsque ad certum tempus, non (inquam) hoc est satis, vt debitor censatur absolutus ad reincidentiam pro hoc tempore, sed erit satis vt à iudice possit sic absolui: nam censura semel contracta, non potest aliter tolli. Vnde in hoc est magnum discrimen inter præceptum satisfaciendi de futuro intra certum tempus sub pena censura ipsò facto incurrenda, & censuram iam contractam. Nā in priori casu, si pars in cuius gratiam censura conceditur, consentiat, & differat tempus solutionis, id satis erit, vt non incuratur censura, donec totum illud tempus transactum sit, etiam si prior terminus à iudice præfixus elapsus fuerit, vt in superioribus probauimus; quia cum illa censura nondum sit contracta, non est necessaria absolutio, per quam tollatur, neque aliquis actus iurisdictionis, quod impediatur, sed satis est, quod materia præcepti, ex cuius transgressione pendet censura, ita mutetur, vt præceptum pro eo tempore non obliget: nam hoc ipso cessat contumacia, & ideo illo tempore non censetur pertransiri terminus à iudice præfixus. At vero in posteriori, seu presenti casu, quando iam censura contracta fuit, est omnino necessaria absolutio & iurisdictionis ad tollendam illam etiam ad reincidentiam. Quapropter satis non est sola partium concordia.

Ex quo vterius colligitur, huiusmodi absolutioem in censuris ab homine satis, per se loquendo, & ordinarie, solum posse dari ab eo, qui censuram tulit, vel eius superiore iuxta declarationes superiores datas: quia hæc absolutio eandem iurisdictionem requirit, ac illa quæ simpliciter datur, & de se potest esse perpetua, si is, qui absoluitur, conditionem impleat. Dico autem, per se ordinarie, quia per privilegium, vel per Bullam Iubilæi interdum datur facultas absoluendi, etiam ab hac censura ab homine lata: Tamen illa concessio semper fit sub ea clausula, & conditione *Satisfacta parte*, qua clausula non seruata, absolutio nulla redditur, vt supra etiam dixi. Quia tamen interdum contingit (ob impotentiam poenitentis) satisfactionem re ipsa non præcedere, sed solum cautionem eius, ideo tunc absolutio talis solum est ad reincidentiam, quia, si persona sic absoluta, habita possibilitate, non satisfaciatur, iterum incidet, vt declarauit Pius Quintus, Gregorius Decimus tertius, & Xistus Quintus, in variis Bullis Iubilæi, vt referunt moderni Auctores, & est valde consentaneum iuri communi, vt colligitur ex capitul. *Eos qui, §. Idem statuimus*, de Sentent. excommunicati. in sexto.

Simili modo in censuris à iure, si non sint reseruata, eadem potestas, quæ requiritur ad aliam absolutioem simplicem, sufficit, vel necessaria est ad hanc de reincidentia, vt patet ex ratione superius facta, quæ hic eodem modo procedit, & applicari potest. A censuris autem reseruatis Pontifici (& idem

23
Absolutio ad reincidentiam solum per iudicem concedi potest.

24
Quis possit ad reincidentiam ab absolueri in censuris ab homine.

Vide Reg. 10. l. cap. 10 §. 4. num. 5.

25
Quis possit hoc modo ad censuram à iure absolueri.

idem est proportionaliter in reliquis) quamvis ordinarie, & per se loquendo solus ille possit ab eis absolueri, cui reservatur; tamen iure communi in quibusdam casibus, in quibus difficilis est ad superiorem recursus, conceditur aliis inferioribus potestas absolueri, cum obligatione comparandi, vel petendi absolutionem à superiore, cum primū commode adiri possit, & talis absolutio, quoad hanc partem est ad reincidentiam. Nam, si nacta oportunitate, quis contemnat, vel negligat superiorem adire, in eandem censuram iterum incidet, ut notavit Couarruias dict. §. 11. numero sexto, in fine, ex capite. Eos, de Sentent. Excommunic. in sexto. Aduertit tamen, idem esse dicendum in quibuscunque censuris, siue ab homine, siue à iure latis, quando ob imminuentem mortem, vel aliam similem causam aliquis ab eis absoluitur ab aliquo inferiori, à quo per se, & extra illum causum non posset absolui.

An ad reincidentium in censuram noua culpa requiratur.

VNa vero superest difficultas circa huiusmodi absolutionem ad reincidentiam, scilicet, an necessaria sit noua culpa ad sic reincidentium. Pendet enim ut diximus, hæc reincidentia ex actione aliqua, vel omissione, quæ posita fuit ut conditio, sub qua reincidentur: contingere autem potest, ut ille, qui sic est absolutus, postea non expleat conditionem absque culpa, ut verbi gratia quia ob solam impotentiam non persoluit debitum intra præfixum terminum. Respondeo, dupliciter dari hanc absolutionem, primo absque certo præfixo termino, solum sub ea conditione, Cum primum possis & c. ut in casu dicti capit. Eos qui, & tunc dubium non est, quin reincidentia non contingat absque noua culpa, quia necessaria est noua contumacia. Nam ita in tali absolutione virtute includitur præceptum comparandi vel satisfaciendi, &c. & donec illud violatur, nondum censetur impleta conditio necessaria ad reincidentium, sed hæc conditio non impletur quamdiu impotentia durat, ut ex ipsa forma iuris constat: ergo.

Alio modo ponitur dicta conditio implenda intra certum terminum præfixum, nulla facta mentione de potestate, vel impotentia, sed absolute actione, ut de restituendo, vel soluendo debito; & tunc est valde probabile, etiam si non intercedat culpa, quacunque ex causa non impleatur conditio, in censuram reinci, quia hæc non est noua censura, sed eadem moraliter, & ideo non requirit nouam contumaciam, ut supra dicebamus in priori absolutione ad certum tempus, vel actum. Et alioqui conditio posita talis est, ut sine culpa omitti possit, & in modo, vel verbis, quibus ponitur, non indicatur respectus ad nouam culpam negligentiam: ergo. Quocirca, licet ante censuram contractam nemo contrahat illam, si non soluat, eo quod non possit, quantumuis præceptum soluendi sub censura latum sit, tamen post contractam censuram, licet ablata sit ad reincidentiam sub conditione soluendi intra præfixum terminum, potest quis in illam reinci, non soluendo etiam ob impotentiam. Sicut si non fuisset absolutus, in illa permansisset, etiam si factus esset impotens ad soluendum. Nam tunc perinde se habet post transactum præfixum terminum, ac si non fuisset absolutus, quia non fuit absolutus simpliciter, sed ad reincidentiam. Atque hoc videtur in rigore verum, nisi oppositum aliunde constet ex intentione absoluentis, quæ regulariter non est alia, præterim quando talis absolutio fit ex consensu partis, in cuius præiudicium vergere possit. In huiusmodi ergo euentu, ante lapsum terminum præfixum, recurrendum est ad ipsum iudicem

& petenda absolutio simpliciter, vel saltem dilatio termini, quam illi tenebitur concedere, si sufficienter probetur impotentia soluendi; si autem non concedat, recurrendum erit ad superiorem, quia alias non poterit evitari censura, sicut censura semel contracta non tollitur sine absolutione, etiam si iniuste negetur.

SECTIO IX

Utrum, in absolucendo à censura certa aliqua forma seruanda sit.

Sicut censura iure Ecclesiastico introducta est, ita & eius absolutio: nam oppositorum eadē est proportio. Vnde ab eodē iure petenda est absolucio forma sicut & ferendi censurā. Duo autem possunt de hac forma inquiri, scilicet, quid pertineat ad substantiam eius, & quid ad solennitatem: & de utroque breuiter dicendum est.

Circa priorem partem omnes conueniunt, nullam esse in iure præscriptam formam verborum, quæ sit de substantia huius formæ. Ita docent Theologin 4. d. 18. & specialiter Richard. arti. 10. q. 5. Syluest. verb. Absolutio, 3. m. 2. & Nau. de Pœnit. d. 6. ca. 1. in princip. nu. 59. & in comment. de subilæo not. 30. num. 8. & Couarr. cap. Alma, §. 11. num. 6. & 7. & alij. Nihilominus tamen iidem autores docent necessarium esse hanc absolutionem fieri aliquo verbo, aut signo sensibili, quo sufficienter significetur eum, qui censura ligatus erat, solui, & liberari ab ea, qualia sunt hæc, Absoluo te: Reconcilio te Ecclesie, vel aliquid simile. Quia hæc actio fit inter homines, vnde necesse est, ut sensibili modo fiat, sicut supradictum est de forma ferendi censuram: nam quoad hæc eadem ratio erit de utroque, ut bene notauit Nauar. in Summ. cap. 27. num. 37. Vnde in huiusmodi forma in primis necessarium videtur aliquod verbum quo ille moralis effectus tollendi censuram indicetur, siue sit verbum tolli aut aufero, siue verbum Benedico, aut Rebenedico, ut aliqui dicunt. Deinde oportet aliquo modo exprimere personam, quæ absoluitur: quia non potest aliter significari, intentionem absoluentis ad illum dirigi, & effectum per illa verba intentum esse tollere censuram, quæ huic, vel illi inerat, quod necessarium est ad eius absolutionem, quia, alioqui non sufficienter significaretur, is, qui absoluitur, sicut proportionaliter de censura diximus.

Vnde consequenter etiam necessaria est expressio personæ absoluentis; quia, si ei qui antea ligatus erat, vel etiam ipsi Ecclesie non significetur absolutionem illam fieri ab eo, qui potestatem habet, non significatur sufficienter, ut vera absolutio. Hæc autem expressio personæ absoluentis non oportet, ut fiat per vocem distinctam ab ipso verbo, quo significatur actus absoluedi. Nam ipso verbo implicite & virtute continetur quod satis est ad significationem sensibilem. Etenim in forma baptizandi, & absoluedi sacramentaliter hoc satis est, quantum pertinet ad substantiam formæ: ergo multo magis in præsentia. Quod maxime verum habet, quando hæc absolutio verbis fit; nam tunc ipsa expressio verbi absoluedi, vel æquivalentis, prolata à tali persona, in actu exercitio significatur, ipsam esse quæ absoluit. Quando vero absolutio hæc datur per solum scriptum, tunc necessaria est clarius expressio personæ absoluentis nomine proprio, aut æquivalenti, quia alias non significatur actio in particulari, & ut egrediens à tali persona habente potestatem, quod necessarium est ad valorem absolutionis.

Sine